

Natuurtoets Bestemmingsplan Oldemarkt

A&W-rapport 1817

in opdracht van

Natuurtoets Bestemmingsplan Oldemarkt

A&W-rapport 1817

Foto Voorplaat

Luchtfoto Oldemarkt 2011, (Bing Maps - (c) 2012 Microsoft Corporation and its data suppliers)

2012

Natuurtoets Bestemmingsplan Oldemarkt. A&W-rapport 1817

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgevers

Gemeente Steenwijkerland

Postbus 162

8330 AD Steenwijk

Telefoon

Uitvoerder

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Postbus 32

9269 ZR Feanwâlden

Telefoon

Fax

www.altwym.nl

Projectnummer

1961wtr

Projectleider

Status

Concept

Autorisatie

Goedgekeurd

Paraaf

Datum

20 september 2012

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Bestemmingsplan Oldemarkt	3
3	Beschermde gebieden en soorten	5
3.1	Beschermde gebieden	5
3.2	Relevante soorten Natuurbeschermingswet	6
3.3	Ecologische hoofdstructuur	7
3.4	Relevante soorten Flora- en faunawet	7
4	Effecten op beschermde gebieden	9
4.1	Verstoring van ganzen, zwanen en Smienten	9
4.2	Effecten op ██████████	10
4.3	Stikstofdepositie	12
4.4	Meervleermuis	14
4.5	Recreatie	15
4.6	Cumulatie van effecten	15
4.7	Ecologische hoofdstructuur	16
5	Effecten op beschermde soorten	17
5.1	Planten	17
5.2	Ongewervelde diersoorten	17
5.3	Vissen	17
5.4	Amfibieën	18
5.5	Reptielen	18
5.6	Vogels	19
5.7	Vleermuizen	20
5.8	Overige zoogdieren	20
6	Conclusies	23
6.1	Natuurbeschermingswet	23
6.2	Ecologische hoofdstructuur	24
6.3	Flora- en faunawet	24
7	Literatuur	27

1 Inleiding

Achtergrond

De Gemeente Steenwijkerland kent een groot aantal bestemmingsplannen voor de kernen, in totaal 50. Deze bestemmingsplannen zijn voor een groot deel opgesteld in de jaren negentig of eerder en zijn verouderd. De gemeente streeft naar uniformiteit in haar bestemmingsplannen voor deze kernen. Zij wil daarom de bestemmingsplannen herzien, actualiseren en onderbrengen in een beperkt aantal.

Het is mogelijk dat de bestemmingsplannen ruimte bieden voor ontwikkelingen die negatieve effecten met zich meebrengen op beschermde gebieden en/of beschermde soorten. De bestemmingsplannen dienen daarom getoetst te worden aan de Natura 2000-regelgeving, regelgeving m.b.t. de Ecologische Hoofdstructuur en de Flora- en faunawet. Altenburg & Wymenga heeft in 2011 een natuurtoets uitgevoerd voor de noordelijke en zuidelijke kernen. De gemeente heeft Altenburg & Wymenga gevraagd ook een natuurtoets uit te voeren voor de bestemmingsplannen Oldemarkt, Giethoorn-Dwarsgracht, Vollenhove-Blokszijk en Steenwijk-Tuk. De onderhavige rapportage betreft de natuurtoets voor het Bestemmingsplan Oldemarkt.

Doelstelling

De werkzaamheden betreffen een beoordeling van ecologische effecten van de ruimte voor nieuwe ontwikkelingen, die het bestemmingsplan voor Oldemarkt biedt. Eventuele effecten worden getoetst aan de Natuurbeschermingswet en het beleid met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur. Risico's in het kader van de Flora- en faunawet worden verkend. Op basis van de uitgevoerde natuurtoetsen voor de noordelijke en zuidelijke kernen is de verwachting dat negatieve effecten beperkt zullen zijn. Omdat gebruik gemaakt kan worden van datasets en methodieken in deze toetsen, is de natuurtoets vastgelegd in een beknopt rapport, waarin verwezen wordt naar de aanpak en uitwerking in de natuurtoetsen voor de noordelijke en zuidelijke kernen.

Aanpak

Voor elk van de relevante bestemmingen en activiteiten die daarmee samenhangen – zoals verstoring, uitbreiding of andere doorwerkingen – zijn de effecten bepaald, zo mogelijk naar aard en omvang (kwaliteit en kwantiteit). Daarbij is gebruik gemaakt van de eerdere effectanalyses die op dit punt in de gemeente zijn gedaan, in het bijzonder de natuurtoets Noordelijke kernen en de natuurtoets Zuidelijke kernen (Van der Hut & De Vries 2011a, 2011b).

De voortoets onderzoekt of het bestemmingsplan van invloed kan zijn op de instandhoudingdoelen van de relevante Natura 2000-gebieden. Daarom is nagegaan welke bestemmingen betekenis hebben voor de Natura 2000-gebieden, en vervolgens of die ook een doorwerking kunnen hebben op de instandhoudingsdoelen.

De bepaling van effecten op de EHS wordt voor een groot deel ingevuld door de voortoets, aangezien de nabijgelegen Natura 2000-gebieden Rottige Meenthe & Brandmeer, De Weerribben en De Wieden ook onderdeel van de EHS in Steenwijkerland en omgeving uitmaken. Daarnaast worden mogelijke effecten op EHS-weidevogelgebied, ecologische verbindingzones en 'wezenlijke waarden' in de EHS, zoals stilte, duisternis en landschappelijke waarden, getoetst.

Voor het toetsen van activiteiten en bestemmingen aan de Flora- en faunawet is doorgaans onderzoek nodig op locatie, zodra een voorgenomen activiteit concreet is. Dat is nu (nog) niet mogelijk. Daarom is een risicoverkenning uitgevoerd die op basis van beschikbare verspreidingsgegevens in kaart brengt of negatieve effecten in het bestemmingsplangebied op kunnen treden.

In het bestemmingsplan zijn verschillende bestemmingen en activiteiten benoemd, die mogelijk effecten kunnen hebben op beschermde gebieden en soorten. Om eventuele effecten te kunnen bepalen zijn de volgende onderdelen uitgewerkt.

1. Verstoringseffecten in het agrarische gebied (Natuurbeschermingswet en EHS)

Om de huidige plangebiedgrens wordt een verstoringcontour van 250 m getrokken en vervolgens wordt bepaald of in vergelijking met de huidige verstoringcontouren sprake is van een uitbreiding; hierin worden mogelijke effecten van uitbreiding van bebouwd gebied, paden en wegen op Natura 2000-waarden (foeragerende en herbivore watervogels) en EHS-waarden opgenomen.

2. Effecten van stikstofdepositie op habitattypen (Natuurbeschermingswet)

Een verhoging van stikstofemissie door bedrijfsuitbreiding en/of een toename van verkeersbewegingen kan leiden tot een hogere depositie op groeiplaatsen van gevoelige vegetaties binnen een Natura 2000-gebied. Veranderingen in stikstofdepositie worden geschat op basis van het type bedrijf en op basis van verkeerstellingen. Effecten worden bepaald op basis van verspreidingsgegevens van habitattypen (relevante vegetaties), en een ruimtelijk beeld van de huidige stikstofdepositie en de autonome ontwikkeling.

3. Effecten van verblijfsrecreatie op moerasbroedvogels (Natuurbeschermingswet)

Scenarioberekeningen voor effecten van een toename van het aantal verblijfseenheden op moerasbroedvogels met instandhoudingsdoelen in De Weerribben en De Wieden worden uitgevoerd, uitgaande van een realistisch uitbreidingsniveau of van een toename met 10% en 25%. De berekeningen zijn gebaseerd op het verstoringmodel voor waterrecreatie in De Weerribben en De Wieden. Effecten op waterplanten in De Weerribben en De Wieden en op rustplaatsen van watervogels in De Wieden worden, indien relevant, kwalitatief besproken.

4. Effecten op beschermde soorten Flora en –faunawet

Op basis van beschikbare 'risicokaarten' (verspreidingskaarten van relevante soorten in relatie tot het bestemmingsplangebied) wordt een overzicht gemaakt van soorten/soortengroepen, die mogelijk aanwezig zijn en in welke gevallen conflicten met de Flora- en faunawet op kunnen treden.

2 Bestemmingsplan Oldemarkt

Het Bestemmingsplan Oldemarkt (begrenzing zie figuur 2.1) geeft per thema uitgangspunten voor de richting van nieuw beleid binnen het bestemmingsplangebied (Tonnaer & Gemeente Steenwijkerland 2012). Hier wordt een beknopt overzicht gegeven van de ruimte die geboden wordt voor uitbreiding van bestaande of realisatie van nieuwe bestemmingen en functies, die mogelijk ecologische effecten kunnen hebben en relevant zijn voor toetsing aan de vigerende natuurwetgeving en natuurbeleid.

Deze bestemmingen en functies zijn:

- Agrarische bedrijven: uitbreiding, omschakeling naar lichte bedrijvigheid, nevenactiviteiten op het gebied van zorg of recreatie (recreatieve voorzieningen, groepsaccommodaties, bed & breakfast e.d.); oprichting van gebouwen is mogelijk binnen bouwvlakken;
- Recreatie: nieuwe hotels via een aparte procedure; uitbreiding van bed & breakfast mogelijkheden via een omgevingsvergunning; verplaatsing van bootverhuurlocaties alleen via een omgevingsvergunning; realisatie camper-overnachtingsplaatsen aan de hand van een nog op te stellen afwegingskader; uitbreiding van tijdelijke aanlegplaatsen op de huidige locaties; uitbreiding van paden- en wegenstructuur voor langzaam verkeer; aanleg van aanvullende recreatieve voorzieningen;
- Wonen: vestiging van aan huis gebonden bedrijven en detailhandel uitsluitend via een omgevingsvergunning.

Met het oog op mogelijke ecologische effecten kunnen de genoemde functies en bestemmingen worden gegroepeerd tot ruimtebeslag, verstoringseffecten vanuit accommodaties of voorzieningen en verstoringseffecten als gevolg van recreatief gebruik in de omgeving. De ecologische beoordeling gaat op deze aspecten nader in.

Figuur 2-1 - Begrenzing van het bestemmingsplangebied Oldemarkt. Bron: Gemeente Steenwijkerland.

3 Beschermd gebied en soorten

3.1 Beschermd gebied

Het bestemmingsplangebied Oldemarkt ligt niet binnen de begrenzing van Natura 2000-gebied, maar op korte afstand van De Weerribben en Rottige Meenthe & Brandemeer (figuur 3.1). In de ruimere omgeving liggen de Natura 2000-gebieden De Wieden, het Zwarte Meer en de Olde Maten & Veerslootlanden.

Het Natura 2000-gebied Rottige Meenthe & Brandemeer ligt binnen bereik van recreanten vanuit het bestemmingsplangebied. Het is een habitatrictlijngebied, waarvoor ook broedvogels (Roerdomp, Grote karekiet), maar geen niet-broedvogels zijn aangewezen. Waar het gaat om effecten van recreanten is daarom de vraag of broedvogels extra verstoring kunnen ondervinden. Het is waarschijnlijk dat een deel van de recreanten in dit gebied actief kunnen zijn vanuit Oldemarkt. De Rottige Meenthe en de Brandemeer zijn niet voor watersporters toegankelijk, met uitzondering van kanoërs. Het aantal kanovaarders in de Rottige Meenthe en de Brandemeer is niet onderzocht, maar op basis van terreinervaring is deze heel beperkt (med. [redacted], Staatsbosbeheer). De ervaring in dit gebied is dat de ligging van de wandelpaden en fietspaden een goede zonering met zich meebrengt, zodat de kern van het gebied ongestoord blijft. Additionele verstoringseffecten van betekenis worden daarom niet verwacht. In de analyse van recreatie-effecten is daarom De Rottige Meenthe & Brandemeer niet betrokken.

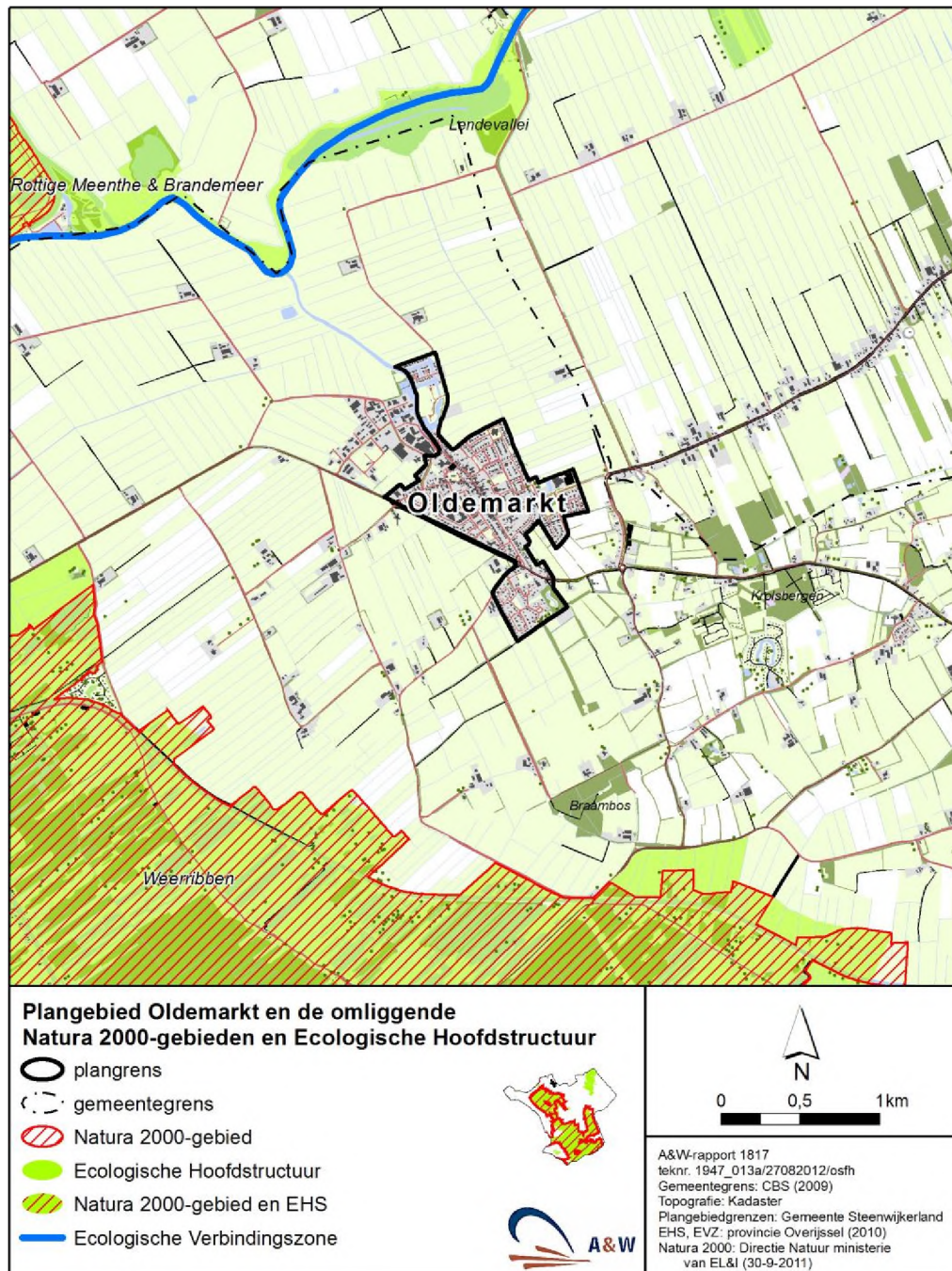
De Provincie Overijssel heeft een Natura 2000-beheerplan voor De Weerribben en De Wieden opgesteld, dat nog niet definitief is vastgesteld (Provincie Overijssel 2009). In dit document is – onder meer – de ruimte voor nieuwe ontwikkelingen beschreven, die geboden kan worden rekening houdend met de instandhoudingsdoelen voor beide gebieden. Het beheerplanproces voor De Rottige Meenthe & Brandemeer is opgestart, maar het beheerplan is nog niet opgesteld.

Tabel 3-1 – Vegetatietypen en soorten met Instandhoudingsdoelen in Rottige Meenthe & Brandemeer, De Weerribben en De Wieden.

Habitattypen	Habitatrictlijnsoorten	Broedvogels	Niet-broedvogels
Kranswierwateren	Platte schijfhoren	Aalscholver	Fuut
Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden	Gevlekte witsnuitlibel	Roerdomp	Aalscholver
Vochtige heide	Grote vuurvlieder	Purperreiger	Kleine Zwaan
Blauwgrasland	Gestreepte waterroofkever	Bruine Kiekendief	Kolgans
Ruigten en zomen	Bittervoorn	Porseleinhoen	Grauwe Gans
Trilvenen	Grote modderkruiper	Kwartelkoning	Smient
Veenmosrietland	Kleine modderkruiper	Watersnip	Krakeend
Galigaanmoerassen	Rivierdonderpad	Zwarte Stern	Tafeleend
Hoogveenbos	Meervleermuis	Paapje	Kuifeend
	Geel schorpioenmos	Snor	Nonnetje
	Groenkolorchis	Rietzanger	Grote Zaagbek
		Grote karekiet	Visarend

3.2 Relevante soorten Natuurbeschermingswet

In de aanwijzingsbesluiten voor de Rottige Meenthe & Brandemeer, De Weerribben en De Wieden zijn (in combinatie) negen habitattypen (vegetatietypen), 11 habitatrictlijnsoorten (plantensoorten, vissen, vleermuizen, ongewervelden), 12 broedvogelsoorten en 12 niet-broedvogelsoorten aangewezen (tabel 3.1).

Figuur 3.1 - Ligging van het plangebieden Oldemarkt ten opzichte van nabijgelegen Natura 2000-gebieden en EHS.

Een overzicht van instandhoudingsdoelen per gebied, de ecologische eisen die de vegetaties en soorten stellen, en de gevoeligheid van externe factoren zoals lucht- en waterkwaliteit en verstoring is opgenomen in de natuurtoetsen voor de noordelijke en zuidelijke kernen.

3.3 Ecologische hoofdstructuur

De EHS kent drie typen gebieden: natuurgebied, beheersgebied en ecologische verbindingzones. Het bestemmingsplangebied van Oldemarkt ligt niet binnen de Ecologische Hoofdstructuur. Op relatief korte afstand liggen de natuurgebieden Rottige Meenthe & Brandemeer, De Weerribben en de Lendevallei. Door de Rottige Meenthe & Brandemeer en de Lendevallei loopt een ecologische verbindingzone (figuur 3.1). De Lendevallei vormt een robuuste verbinding in de zogenoemde Natte As. Gidssoorten zijn Otter, Ringslang, Grote vuurvlieder en Zilveren maan (GS Fryslân 2005). Watervogels (waaronder Smient, ganzen) gebruiken de Lendepolder als slaappleats. Deze waarden behoren tot de wezenlijke waarden in de EHS.

3.4 Relevante soorten Flora- en faunawet

Verspreidingsgegevens van beschermde soorten in het buitengebied van Steenwijkerland zijn verzameld door Miedema & Van der ████████ (2009). Het detailniveau van de verspreidingsgegevens is vaak beperkt en er is meestal geen sprake van gebiedsdekkende inventarisaties. De verspreiding van relevante soortengroepen is beschreven in de natuurtoets voor de noordelijke kernen. Het betreft vissen, Waterspitsmuis, Boom- en Steenmarter, boombewonende vleermuizen en huisbewonende vleermuizen. De aanwezigheid in Oldemarkt wordt nader besproken in het hoofdstuk over mogelijke effecten (hoofdstuk 5).

4 Effecten op beschermde gebieden

De mogelijke effecten van het bestemmingsplan op Natura 2000-gebied kunnen verdeeld worden in vier groepen:

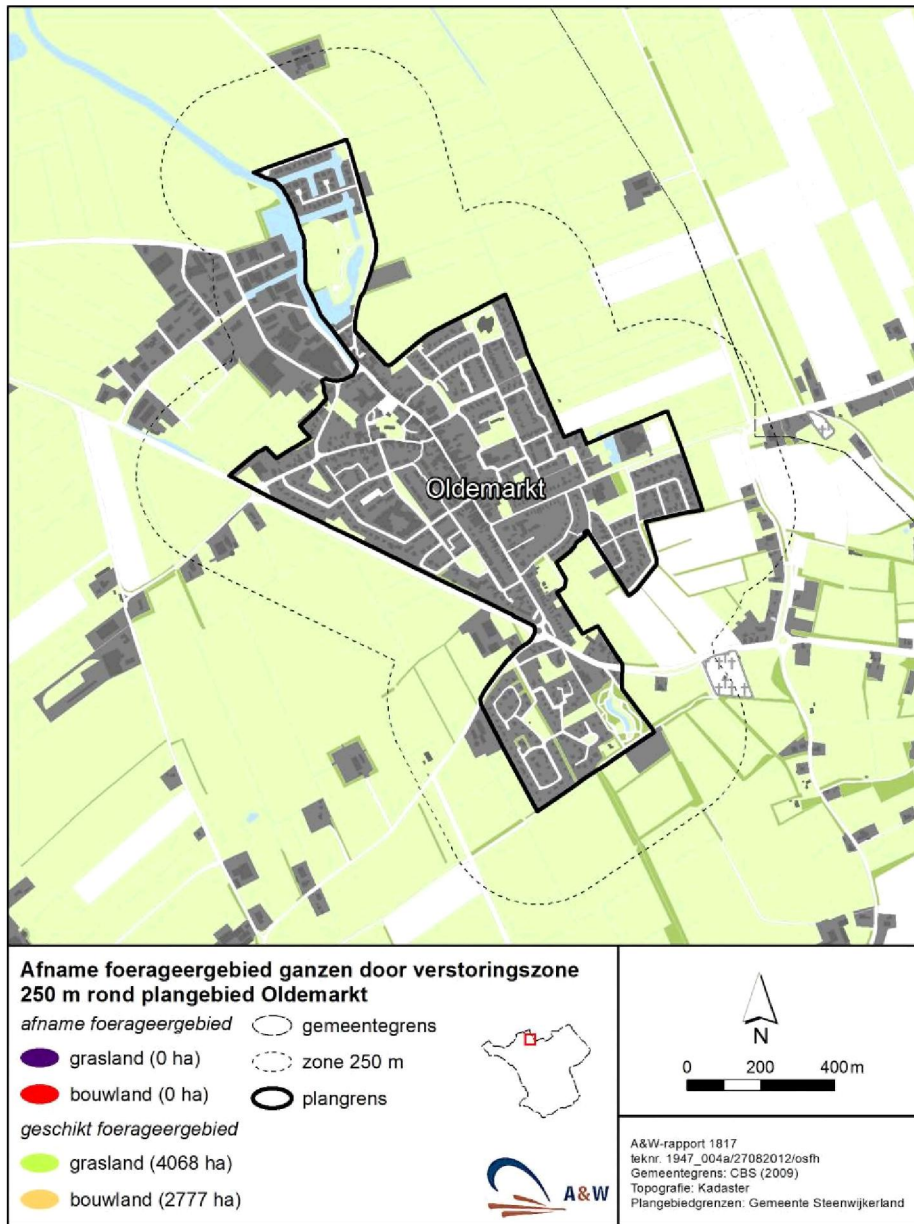
1. uitbreiding van verstoringzones rond het bestemmingsplangebied in graslanden met sloten, die gebruikt worden door grazende watervogels, foeragerende [REDACTED] en/of broedende weidevogels;
2. verhoging van stikstofemissie als gevolg van bedrijfsuitbreiding en /of een toename van verkeersbewegingen, met mogelijk effecten op stikstofgevoelige vegetaties;
3. aanpassing of uitbreiding van bedrijven en overige bebouwing met gevolgen voor verblijfplaatsen van Meervleermuizen;
4. verhoging van verstoringdruk op broedvogels en/of foeragerende vogels in de omgeving van recreatieve routes (vaarwegen, wandel- en fietspaden).

Een toelichting op de gevoeligheid van relevante soorten voor de benoemde effecten en wijze waarop effecten bepaald zijn is gegeven in de natuurtoetsen voor de noordelijke en zuidelijke kernen. In de volgende paragrafen wordt het resultaat van de effectenbepaling besproken.

4.1 Verstoring van ganzen, zwanen en Smienten

In de directe omgeving van het plangebied bevindt zich grasland, waar ganzen, zwanen en Smienten in het winterhalfjaar kunnen foerageren. Relevant zijn de soorten Kolgans, Grauwe gans en Smient, omdat deze soorten foerageren op grasland en aangewezen zijn voor het Natura 2000-gebied De Wieden. Om de plangebiedgrens is een indicatieve verstoringcontour van 250 m getrokken. Binnen dit gebied kunnen foeragerende ganzen, zwanen en Smienten verstoord worden door werkende of recreërende mensen, zoals wandelaars en fietsers. In figuur 4.1 is het areaal aan geschikt foerageergebied voor deze soortengroep in de directe omgeving van Oldemarkt weergegeven. Dit is gebaseerd op een effectafstand van 100 m ten opzichte van gebouwen, wegen, bosschages e.d.. Ganzen kunnen tot op een afstand van enkele honderden meters opgeschrikt worden (Krijgsveld *et al.* 2008), maar uit onderzoek naar de benutting van foerageergebied langs wegen blijkt dat de begrazingsdruk tot een afstand van niet meer dan ca. 100 m negatief beïnvloed wordt (Bos *et al.* 2008). Wij noemen dit de daadwerkelijke effectafstand. De verstoringcontour van 250 m geeft aan binnen welk gebied verstoring op *kan* treden, rekening houdend met een concentratie van menselijke activiteiten in en rond bebouwd gebied.

Geschikt foerageergebied is rond Oldemarkt aanwezig, maar deze gronden liggen niet binnen het normale bereik (5 km afstand) van de slaapplekken in Natura 2000-gebied De Wieden. Uit maandelijkse tellingen blijkt dat binnen de getrokken verstoringcontour geen ganzen of Smienten zijn waargenomen. Op korte afstand daarvan is dit wel het geval. Dat geldt voor zowel Kolgans, Grauwe gans als Smient. Deze slapen waarschijnlijk in de Lendevallei (EHS-gebied), waar 's winters grote aantallen watervogels verblijven in een grote plas, de Lendepolder (www.itfryskegea.nl). Er is daarom is geen sprake van een negatief effect van eventuele verstoringdruk vanuit Oldemarkt op de draagkracht die vereist is voor instandhoudingsdoelen van Kolgans, Grauwe gans en [REDACTED].

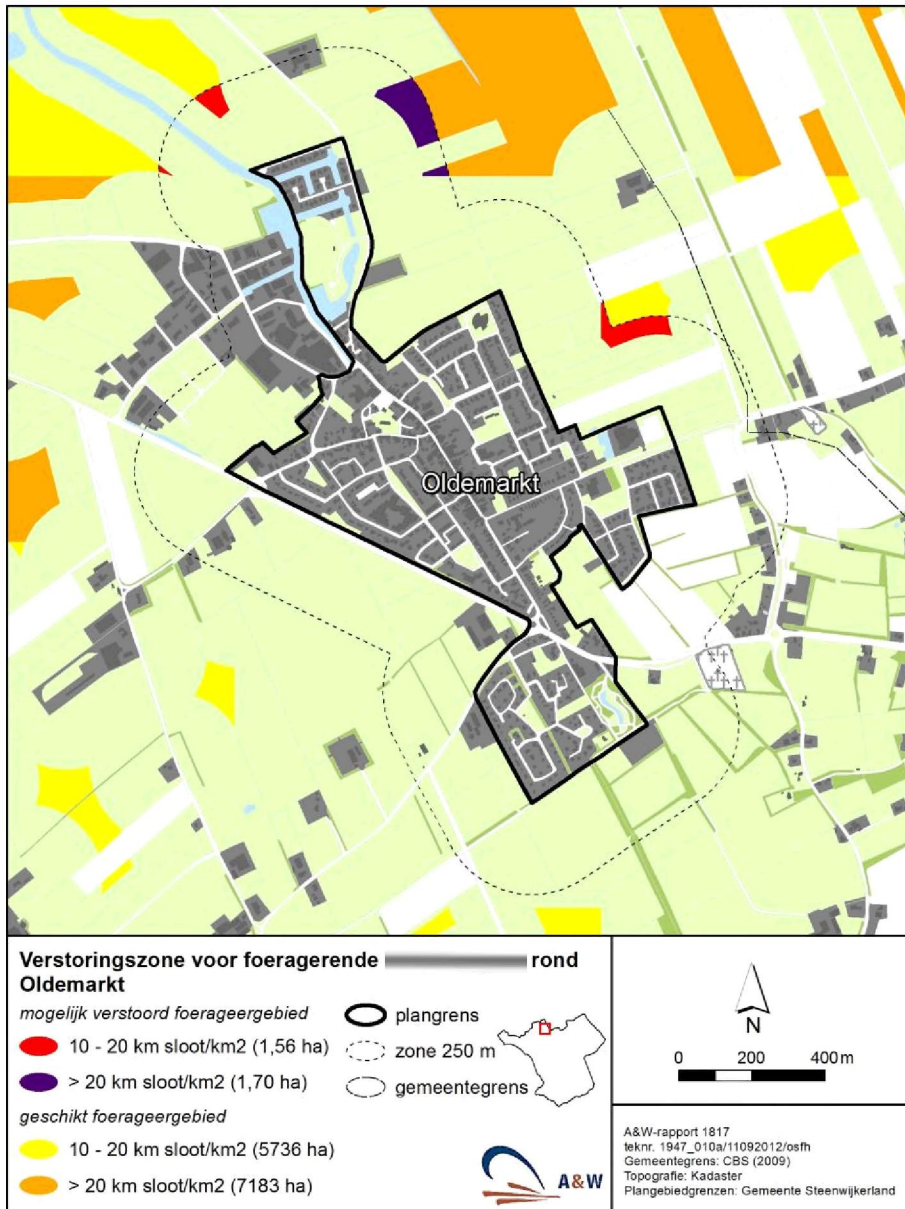

Figuur 4-1 - Areaal geschikt foerageergebied (grasland en bouwland) voor ganzen, zwanen en Smienten in de omgeving van Oldemarkt. Weergegeven is de aanwezigheid van grasland en bouwland, rekening houdend met verstoringsbronnen, en een indicatieve verstoringszone van 250 m rond de plangrens. De plannen veroorzaken geen afname in foerageergebied.

4.2 Effecten op ██████████

Analoog aan de bepaling van effecten op ganzen, zwanen en Smienten is in kaart gebracht of als gevolg van een uitbreiding van bestemmingen en/of activiteiten in Oldemarkt geschikt foerageergebied voor ██████████ verstoord kan worden. Om de plangebiedgrens is een indicatieve verstoringscontour van 250 m getrokken. Binnen dit gebied kunnen foeragerende ██████████ verstoord worden door menselijke activiteiten. In figuur 4.2 is het areaal aan geschikt foerageergebied voor ██████████ (grasland met minimaal 10 km sloten per km²) in de directe omgeving van Oldemarkt weergegeven. Dit is gebaseerd op een vuistregel voor verstoringseffecten van 200 m ten opzichte van wegen en paden (Van der Winden & Van

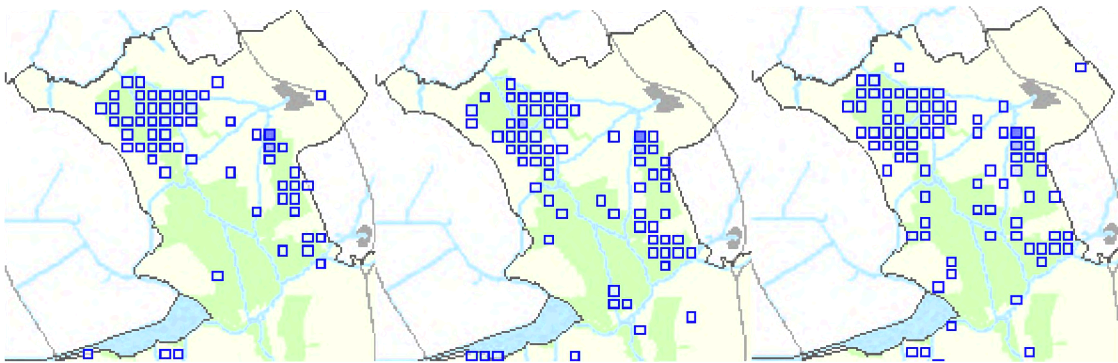
2001). Om rekening te houden met verstoringseffecten rond gebieden waar menselijke activiteiten geconcentreerd en frequent optreden is een verstoringcontour van 250 m in beeld gebracht. In de directe omgeving van Oldemarkt is in potentie geschikt foerageergebied aanwezig (figuur 4.2).

Figuur 4-2 - Areaal geschikt foerageergebied (sloten in graslandgebied) voor in de omgeving van Oldemarkt. Weergegeven is de aanwezigheid van grasland met minimaal 10 km aan sloten per km² en een indicatieve verstoringzone van 250 m rond de plangrens. In kaart is gebracht of geschikt foerageergebied aanwezig is binnen bereik (10 km) van (actuele en in het recente verleden gebruikte) broedlocaties in De Weerribben en De Wieden en op afstand van minimaal 200 m van wegen, paden en gebouwen.

Het gebied rond Oldemarkt ligt net binnen het bereik van de kolonie in De Wieden bij Steenwijk, en ruimschoots binnen bereik van De Weerribben. Waarnemingen van foeragerende in het broedseizoen zijn hier echter niet of hoogst zelden gedaan; dat geldt wel voor De Weerribben en de westelijk daaraan grenzende Blankenhammerpolder (figuur 4.3). broeden sinds enkele jaren niet meer in De Weerribben, maar in het

aanwijzingsbesluit is een herstelopgave vastgelegd. Daarom dient rekening gehouden te worden met geschikte foerageergebieden in de omgeving van De Weerribben. Binnen de indicatieve verstoringszone van 250 m ligt een zeer beperkte oppervlakte aan geschikt foerageergebieden, namelijk 3,3 ha. De berekende oppervlakte heeft betrekking op een inschatting van risico's wanneer niet 200 m, maar 250 m een realistische verstoringsafstand is rond een woonwijk. Ten opzichte van het totale areaal rond De Weerribben en De Wieden (bijna 13.000 ha) is dit verwaarloosbaar klein (minder dan 0,1%). Extra verstoringsdruk als gevolg van ontwikkelingen binnen de plangebiedsgrenzen is niet realistisch, omdat nauwelijks ruimte aanwezig is voor een uitbreiding van woningen of voorzieningen in de buitenrand van het plangebied. Er is daarom is geen sprake van een negatief effect van eventuele verstoringsdruk vanuit Oldemarkt op de draagkracht die nodig is voor de instandhoudingsdoelen van [REDACTED] in De Wieden of De Weerribben.

Figuur 4-3 - Waarnemingen van Purperreigers in Noordwest-Overijssel in het broedseizoen (april-juli) van 2009, 2010 en 2011. Weergegeven zijn waarnemingen in kilometerhokken (vakken van 1x1 km). Bron: waarneming.nl.

4.3 Stikstofdepositie

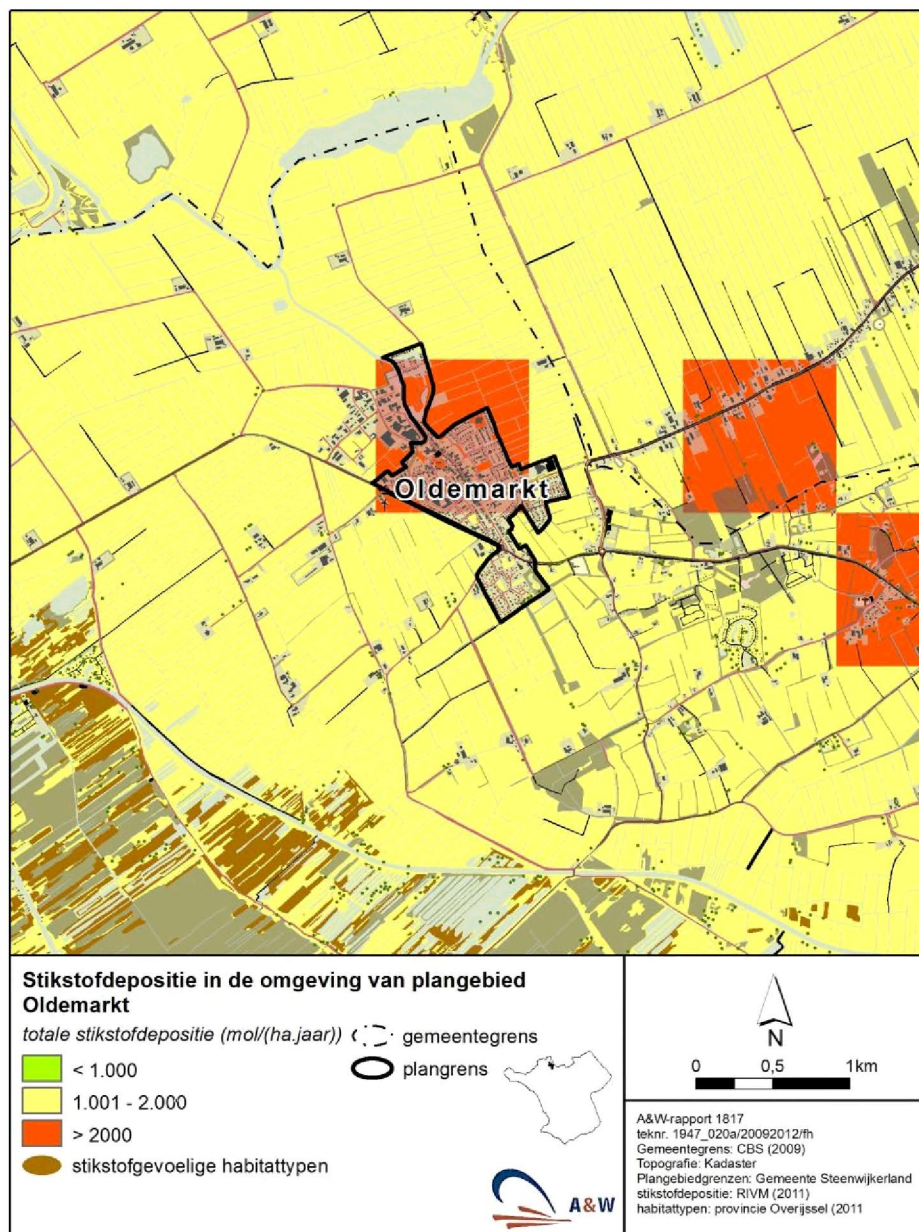
In de nabijgelegen Natura 2000-gebieden Rottige Meenthe & Brandemeer en De Weerribben komen habitats en soorten voor, die beschermd zijn in het kader van de Habitatrichtlijn en gevoelig zijn voor stikstofdepositie (figuur 4.4). De habitattypen betreffen kranswierwateren, vochtige heide, blauwgrasland, trilveen, veenmosrietland, galigaanmoeras en veenbossen. De zogenoemde kritische depositiewaarde – waarbij effecten kunnen optreden – variëren van 700 tot 1.300 mol per ha per jaar voor de afzonderlijke habitattypen (Messelink & [REDACTED] 2010).

Atmosferische depositie van stikstof is in hoofdzaak afkomstig van uitstoot door verkeer en industrie (stikstofoxiden) en ammoniakuitstoot door de landbouw. Velders *et al.* (2010) vermelden een depositieniveau voor De Weerribben van 1.340 mol/ha/jaar en voor De Wieden van 1.230 mol/ha/jaar. In de toekomstige situatie volgens autonome ontwikkeling (gemodelleerd voor 2020) wordt een verbetering verwacht, waarbij met name in het centrale deel van De Wieden het stikstofdepositieniveau daalt tot beneden 1.000 mol/ha/jaar (Zegers 2010).

Uit onderzoek naar de bijdrage van wegen aan stikstofdepositie blijkt dat het effect afneemt naarmate de afstand tot de weg groter wordt. Aangenomen wordt dat de effectafstand varieert van 200 tot 1.000 m. (Rijkswaterstaat in Provincie Overijssel 2009, Boddeke *et al.* 2006 in [REDACTED] *et al.* 2009).

De vraag is of een verhoging van stikstofemissie door bedrijfsuitbreiding in Oldemarkt en/of een toename van verkeersbewegingen een hogere depositie op groeiplaatsen van gevoelige vegetaties binnen Natura 2000-gebied tot gevolg heeft. Effecten als gevolg van bedrijfsuitbreiding of -aanpassing kunnen voorkomen worden door emissiebeperkende maatregelen te nemen. Oldemarkt ligt hemelsbreed op ca. 1,9 km afstand van de dichtstbijzijnde locaties met stikstofgevoelige habitattypen in De Weerribben en op ca. 2,5 km afstand van dergelijke locaties in de Rottige Meenthe. Deze afstanden zijn groter dan de effectafstand, zodat aanwezige achtergronddepositie de eventuele verhoging van depositie vanuit Oldemarkt zal overheersen.

De ordegrrootte van een eventuele verhoging van de stikstofemissie van verkeer langs ontsluitingswegen kan geschat worden op basis van een scenario voor uitbreiding van recreatieve verblijfseenheden. Wij gaan hierbij uit van twee verkeersbewegingen per dag (één heen en één terug) via de ontsluitingsroutes. De herkomst van stikstofdepositie binnen Natura 2000-gebieden in Overijssel betreft voor 4% industrie en verkeer binnen Overijssel (■■■■ et al. 2008). Dit kengetal (4%) is gebruikt om de ordegrrootte te bepalen van de bijdrage van lokaal verkeer in de totale stikstofdepositie. In Oldemarkt is geen hotel of pension aanwezig. Evenmin zijn er bed & breakfast adressen. In de toekomstvisie voor Oldemarkt (BVR 2009) is wel de ambitie uitgesproken om de toerist verblijf te bieden in hotel, pension of bed & breakfast. Indien op bescheiden schaal, bijvoorbeeld een tiental verblijfseenheden gerealiseerd zouden worden, dan leidt dit op basis van de gekozen uitgangspunten tot maximaal 20 extra verkeersbewegingen per dag via de ontsluitingsroute van Oldemarkt, de N761. Het aantal verkeersbewegingen op deze weg is 2.800-3.800 per etmaal (situatie in 2008). Uitgaande van een bezettingsgraad van gemiddeld 25% zou de groei in verkeersbewegingen 0,13-0,19% zijn en de bijdrage aan de stikstofdepositie ca. 0,006%, overeenkomend met ca. 0,08 mol N/ha/jaar. Uit recente jurisprudentie blijkt dat technisch meetbare grenzen als drempel voor effectbepalingen worden beschouwd. Dit betekent dat een tiende van een mol als meetbaarheidsgrens gehanteerd dient te worden. De conclusie is daarom dat ruimte voor een beperkte uitbreiding van de verblijfs capaciteit geen negatief effect heeft op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden in de omgeving.

Figuur 4-4 – Verspreiding van stikstofgevoelige habitattypen in de omgeving van Oldemarkt in de huidige situatie. Een depositie van 1.000-2.000 mol/ha/jaar ligt rond of boven de drempelwaarde voor effecten, een depositie van > 2.000 mol/ha/jaar ligt zeker boven de drempelwaarde.

4.4 Meervleermuis

Noordwest-Overijssel is een bolwerk voor de Meervleermuis in Nederland. Kraamkolonies en zomerslaapplaatsen bevinden zich vooral in spouwmuren of onder daken van gebouwen, zowel oud als modern. Daken van riet zijn echter niet in trek. De streek herbergt actueel veertien bekende kolonies met in totaal maximaal ca. 3.500 individuen. In Oldemarkt bevindt zich één of meer kolonies (Miedema & Van der ██████████ 2009). Het is daarom van belang dat bij bouw- en sloopwerkzaamheden de verblijfplaats(en) voor deze kolonie(s) gehandhaafd blijven.

Vliegroutes naar foerageergebied in het waterrijke gebied gaan meestal via boomsingels, houtwallen en waterlopen. Lijnvormige landschapselementen zijn dus van groot belang voor de Meervleermuis; ze vormen een essentieel deel van hun infrastructuur.

Het is van belang dat vliegroutes en jachtgebieden zoveel mogelijk gevrijwaard blijven van verstoring. Bij uitbreiding of aanleg van nieuwe verblijfsaccommodaties, zoals bijvoorbeeld een boerderijcamping, is verlichting een belangrijk aandachtspunt, omdat Meervleermuizen daardoor verstoord worden. Negatieve effecten zijn echter goed te voorkomen door te kiezen voor 'slimme verlichting' met naar beneden gerichte armaturen, zodat aangrenzende oeverzones of houtsingels niet beschadigd worden. Indien aan deze voorwaarden voldaan wordt, is geen sprake van negatieve effecten op het instandhoudingsdoel voor de Meervleermuis.

4.5 Recreatie

Effecten van recreatief gebruik

Recreatieve activiteiten, die ondernomen worden vanuit verblijfsaccommodaties of voorzieningen voor dagrecreatie binnen het bestemmingsplangebied, kunnen verstoringseffecten met zich meebrengen. Deze kunnen betrekking hebben op waterplantenvegetaties (als gevolg van mechanische beschadiging), moerasbroedvogels in broed- of foerageergebied, op rustende watervogels en op in het agrarische gebied grazende watervogels gedurende het winterhalfjaar. Daarbij gaat het in de eerste plaats om verstoringseffecten rond de accommodaties zelf, zoals bijvoorbeeld minicampings bij boerderijen. De mogelijke omvang van dergelijke effecten is bepaald door een indicatieve verstoringzone van 250 m rond de plangrens te projecteren op de ligging van geschikt foerageergebied voor [redacted], ganzen, zwanen en Smienten (zie paragraaf 4.1 en 4.2).

In Oldemarkt bevinden zich momenteel geen verblijfsaccommodaties. Indien een tiental verblijfseenheden gerealiseerd zouden worden, is ten opzichte van de totale capaciteit in de gemeente (ca. 4.317 verblijfseenheden, zie Van der Hut *et al.* 2010) sprake van een geringe groei, namelijk 0,2%. Uit een scenariostudie, waarin effecten van uitbreiding van verblijfsrecreatie in De Weerribben en De Wieden in beeld is gebracht, blijkt dat een toename van in totaal tot ca. 200 verblijfseenheden in het gehele gebied in en rond deze gebieden nog geen meetbaar negatief effect heeft op verstoringsgevoelige moerasvogels, zoals Roerdomp en Bruine kiekendief. Realisatie van een klein aantal verblijfseenheden heeft daarom geen meetbaar effect op deze soortengroep.

4.6 Cumulatie van effecten

In Steenwijkerland en omgeving zijn verschillende initiatieven gaande die van invloed kunnen zijn op de instandhoudingsdoelen van nabijgelegen Natura 2000-gebieden door grondbeslag, verstoring vanuit plangebieden en door recreatief gebruik in de Natura 2000-gebieden en de omgeving. Dat geldt niet alleen voor verschillende kernen van Steenwijkerland, maar ook voor aangrenzende gemeenten, in het bijzonder Meppel en Zwarte Waterland. Wat betreft effecten van recreatie kan een indeling gemaakt worden in drie categorieën: inwoners van nieuwbouwwijken die recreatieve tochten ondernemen, verblijfsrecreanten die recreëren vanuit verblijfsaccommodaties, en dagrecreanten. Voorbeelden van de eerste categorie zijn de plannen voor de woningbouw in De Nieuwveense Landen in Meppel, Ossenzijl en Scheerwolde. Ook voor Oldemarkt zijn woningbouwplannen (Oosterbroek), maar deze zijn nog

niet vastgesteld. Voorbeelden van uitbreiding van de capaciteit voor verblijfsrecreanten zijn complexen in de Beulakerpolder, Scheerwolde, Blokzijl, Sint Jansklooster en Zwartsluis. Wat de laatste categorie betreft is onbekend in hoeverre een groei van het aantal dagrecreanten te verwachten is. De effecten van nieuwe initiatieven binnen Oldemarkt en van een beperkte uitbreiding van verblijfsrecreatie in de omgeving op nabijgelegen Natura 2000-gebieden zijn afwezig of onmeetbaar klein. Er is daarom geen sprake van cumulatie van effecten.

4.7 Ecologische hoofdstructuur

De bepaling van effecten op de EHS wordt voor een groot deel ingevuld door toetsing aan Natura 2000-wetgeving, aangezien de nabijgelegen Natura 2000-gebieden Rottige Meenthe & Brandemeer, De Weerribben en De Wieden ook onderdeel van de EHS uitmaken. Het bestemmingsplan blijkt geen negatieve effecten met zich mee te brengen op de instandhoudingsdoelen voor habitattypen, [REDACTED], watervogels en moerasbroedvogels. In de EHS zijn ook 'wezenlijke waarden' zoals stilte, duisternis en landschappelijke waarden beschermd. Eventuele negatieve effecten op deze wezenlijke waarden kunnen in principe betrekking hebben op een inbreuk op het landschappelijk beeld van de EHS door realisatie van gebouwen of voorzieningen binnen bouwkavels (indien deze op korte afstand van de EHS gelegen zijn), of door extra recreatief gebruik van paden en (vaar-) wegen in de EHS. De plangebiedsgrens ligt hemelsbreed op minimaal 1,9 km afstand van De Weerribben en minimaal 2,5 km afstand van de Rottige Meenthe & Brandemeer en Lendevallei. Gelet op deze afstand is geen sprake van enig effect van geluid, verlichting of zichtbare menselijk activiteiten.

Verstoring als gevolg van extra recreatiedruk via paden en wegen in nabijgelegen EHS-gebied zijn niet te verwachten, omdat de bijdrage van een eventuele beperkte uitbreiding van verblijfsrecreatie op de totale recreatiedruk zeer beperkt is. Negatieve effecten op wezenlijke waarden in de EHS treden daarom niet op.

5 Effecten op beschermde soorten

Uit de omgeving van het plangebied zijn veel waarnemingen bekend van wettelijk beschermde en/of zeldzame soorten. Het plangebied is door de aanwezige bebouwing, de spaarzaam aanwezige groenstructuren en de hoge menselijke activiteit echter beperkt of niet geschikt als leefgebied voor veel van deze doorgaans kritische soorten. Desondanks wordt verwacht dat binnen de bebouwde kom van Oldemarkt wettelijk beschermde soorten aanwezig kunnen zijn. Hieronder wordt per soortgroep besproken welke wettelijk beschermde soorten in de omgeving voorkomen en welke daarvan ook voor kunnen komen of gebruik kunnen maken van het plangebied.

5.1 Planten

Zoals beschreven in de toetsing voor de noordelijke kernen (Van der Hut *et al.* 2011), bestaan binnen die plangebieden de gebruiksfuncties voornamelijk uit woongebied, agrarisch gebied en recreatieve voorzieningen. De vegetatie is daardoor veelal soortenarm of bestaat uit tuinaanplant. Ditzelfde geldt voor de bebouwde kom van Oldemarkt, zodat ook hier alleen op enkele groeiplaatsen van licht beschermde planten kunnen worden verwacht. Hieruit volgt, dat bij ruimtelijke ingrepen in Oldemarkt aan openbaar groen en/of waterpartijen mogelijk groeiplaatsen van licht beschermde planten verloren gaan. Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Ruimtelijke projecten in Oldemarkt veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van de licht beschermde planten.

5.2 Ongewervelde diersoorten

Rond De Wieden en De Weerribben komt een relatief groot aantal wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten voor. Het gaat onder andere om de libellensoorten Groene glazenmaker, Gevlekte witsnuitlibel, Sierlijke witsnuitlibel en Noordse winterjuffer, de Grote vuurvlinder, Gestreepte waterroofkever en Platte schijfhoren (Cuppen *et al.* 2006, [REDACTED] *et al.* 2007, Miedema & Van der [REDACTED] 2009). Binnen de natuurgebieden vinden deze soorten de specifieke ecologische voorwaarden die zij stellen aan hun leefomgeving. Daarbuiten zijn de omstandigheden al snel te omschrijven als suboptimaal of ongeschikt. Het plangebied Oldemarkt wordt op basis van een eerste inschatting niet geschikt geacht voor de bovengenoemde wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten. Bij toekomstige ruimtelijke ingrepen binnen het plangebied is daarom waarschijnlijk geen sprake van een conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van ongewervelde diersoorten.

5.3 Vissen

Uit verspreidingsgegevens van vissen blijkt dat in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van verscheidene wettelijk beschermde vissoorten, zoals Bittervoorn, Rivierdonderpad, Grote- en Kleine modderkruiper (De Nie 1996, Crombaghs *et al.* 2002, Zollinger *et al.* 2004, Spaans 2005). In het grootste gedeelte van het plangebied Oldemarkt is geen oppervlaktewater aanwezig. De waterpartijen rond de ijsbaan staan echter in verbinding met een groot watersysteem, zodat hier de aanwezigheid van wettelijk beschermde vissen niet is uit te sluiten. De soorten die hier mogelijk geschikt leefgebied

hebben gevonden, zijn Rivierdonderpad, Kleine modderkruiper en Bittervoorn. Ook in andere watergangen in of grenzend aan Oldemarkt is de aanwezigheid van Kleine modderkruiper en/of Bittervoorn niet op voorhand uit te sluiten. Grote modderkruiper wordt niet verwacht in het plangebied.

Wanneer er ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd aan waterpartijen in Oldemarkt, dan is aanvullend visonderzoek noodzakelijk om te bepalen hoe de betreffende ingreep zich verhoudt tot de Flora- en faunawet. Bij aanwezigheid van middelzwaar beschermde vissoorten (Kleine modderkruiper en Rivierdonderpad) kan een conflict worden voorkomen door de werkzaamheden uit te voeren volgens een door het ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. Indien dit niet mogelijk is of er wordt een zwaar beschermde vissoort (Bittervoorn) aangetroffen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd.

5.4 Amfibieën

In de gemeente Steenwijkerland komen de volgende zwaar beschermde amfibieënsoorten voor: Kamsalamander, Heikikker, Rugstreeppad, Knoflookpad en Poelkikker (Miedema & Van der ██████ 2009, Van ██████ *et al.* 2011). Enkele van deze soorten komen zeer lokaal voor binnen de gemeente, andere hebben een ruimer verspreidingsgebied. De omstandigheden in Oldemarkt zijn voor de genoemde amfibieën niet van dien aard, dat zij hier geschikt leefgebied kunnen vinden. Deze soorten worden daarom en/of op grond van de verspreidingsgegevens niet verwacht in het plangebied.

Behalve zwaar beschermde amfibieën zijn ook de licht beschermde amfibieënsoorten Meerkikker, Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander vertegenwoordigd in de gemeente. Het is aannemelijk dat enkele van deze algemeen voorkomende amfibieën binnen het plangebied voorkomen.

Bij toekomstige ruimtelijke ingrepen in Oldemarkt wordt mogelijk een deel van het leefgebied van enkele licht beschermde amfibieënsoorten aangetast. Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Ruimtelijke ingrepen in het plangebied veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van de licht beschermde amfibieën.

5.5 Reptielen

In de ruime omgeving van het plangebied komen de middelzwaar beschermde Levendbarende hagedis en de zwaar beschermde Adder, Ringslang en Hazelworm voor (Miedema & Van der ██████ 2009, Van ██████ *et al.* 2011). Voor de Ringslang is de Weerribben één van de kerngebieden in Nederland en de soort komt daardoor ook daarbuiten voor. De verspreiding van de andere drie reptielsoorten is enigszins beperkt tot de noordoosthoek van de gemeente Steenwijkerland. Op basis van een eerste inschatting wordt verwacht dat in Oldemarkt geen geschikt leefgebied aanwezig is voor Adder, Ringslang en Levendbarende hagedis. Deze soorten worden daarom niet verwacht in het plangebied. Voor de zwaar beschermde Hazelworm geldt, dat de aanwezigheid van deze soort in het vijverpark niet geheel is uit te sluiten, omdat dit park aansluit op geschikt leefgebied van de Hazelworm buiten de bebouwde kom.

Bij ruimtelijke ingrepen aan groenstructuren in het vijverpark en de directe omgeving daarvan zijn negatieve effecten op de zwaar beschermde Hazelworm niet op voorhand uit te sluiten. Voorafgaand aan de genoemde ingrepen dient aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van Hazelworm te worden uitgevoerd om te bepalen hoe de betreffende ingreep zich verhoudt tot de Flora- en faunawet. Bij aanwezigheid van Hazelworm en mogelijke negatieve effecten op de soort is een ontheffingsaanvraag volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk.

5.6 Vogels

In het plangebied zijn groenstructuren in bescheiden mate aanwezig, daarnaast is er wel in ruime mate tuinaanplant aanwezig. Ook is er sprake van een hoge menselijke gebruiksdruk. Hierdoor zijn er wat betreft vogels voornamelijk broedvogels van stad en park te verwachten, zoals [REDACTED], Koolmees, Huismus, Houtduif, Roodborst, Tjiftjaf, Winterkoning en Ekster. In een grotere groenstructuur en/of watergangen zijn ook soorten te verwachten als Buizerd, Sperwer, Waterhoen, Meerkoet, Wilde eend, Fuut, Boomkruiper en Grote bonte specht.

Indien ruimtelijke ingrepen in het plangebied plaatsvinden, moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Versturende werkzaamheden (bijvoorbeeld sloop, kap- en snoeiwerkzaamheden) buiten het broedseizoen uitvoeren, is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden verstoord, dan is er een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode. Dit kan worden voorkomen door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan tijdens de werkzaamheden, door bijvoorbeeld kap- en snoeihout niet dagenlang te laten liggen.

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten, die indicatief is en niet uitputtend. Van enkele soorten die op deze lijst staan kunnen in Oldemarkt nestplaatsen aanwezig zijn, zoals Buizerd, Sperwer, Gierzwaluw en Huismus. Indien deze nestplaatsen en/of de functionele leefomgeving daarvan door ruimtelijke ingrepen verdwijnen of ongeschikt worden, ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. In dat geval treden de volgende stappen in werking. Er moet door een deskundige een 'omgevingscheck' worden uitgevoerd om te bepalen of er voldoende gelegenheid voor de soort is om zelfstandig een vervangende nestplaats te vinden in de omgeving. Indien dit niet het geval is, moet, voor zover dit mogelijk is, een vervangend nest worden aangeboden. Als ook een vervangend nest niet mogelijk is, moet een ontheffing worden aangevraagd. In de praktijk is het echter zeer lastig om een ontheffing te krijgen voor het vernielen of verstoren van een jaarrond beschermde nestplaats.

5.7 Vleermuizen

Bij het onderzoek naar natuurwaarden van het buitengebied van de gemeente Steenwijkerland (Miedema & Van der ██████ 2009) is een aantal bronnen met verspreidingsgegevens van vleermuizen samengevat. Hieruit is gebleken dat in de gemeente negen soorten vleermuizen voorkomen, deze zijn: Gewone baardvleermuis, Franjestaart, Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Gewone grootoorvleermuis. Gedetailleerdere gegevens in Douma *et al.* (2011) laten zien dat de genoemde soorten ook in de omgeving van Oldemarkt voorkomen. Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied van groot belang, namelijk verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes. Bij eerder onderzoek is gebleken dat in Oldemarkt verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn (o.a. Meervleermuis) en er kan vanuit worden gegaan dat dit in gebouwen en/of oude bomen nog steeds het geval is. Het plangebied is in potentie geschikt als foerageergebied voor verscheidene voornoemde vleermuissoorten. Het is aannemelijk dat het gebied ook als zodanig wordt gebruikt. Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en jachtgebieden maken vleermuizen gebruik van lijnvormige landschapselementen om zich te oriënteren, zoals watergangen, bomenrijen en huizenblokken. Door de aanwezigheid van dergelijke structuren en verblijfplaatsen in Oldemarkt, kan ervan worden uitgegaan dat lijnvormige elementen onderdeel kunnen uitmaken van vliegroutes van vleermuizen.

Bij verscheidene ruimtelijke ingrepen in het plangebied zijn effecten op vleermuizen niet uit te sluiten. Het gaat om de volgende ingrepen:

- Sloop van gebouwen
- Kap van oude bomen
- Rigoureuze werkzaamheden aan lijnvormige elementen en openbare groenvoorzieningen

Voorafgaand aan bovengenoemde ingrepen dient door middel van aanvullend onderzoek vastgesteld te worden welke functie de locatie van de ingreep vervult voor vleermuizen. Indien door de ingreep sprake is van een negatief effect op een verblijfplaats van vleermuizen of een belangrijk effect op de leefomgeving daarvan (foerageergebied, vliegroutes), dan zijn vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk. De mogelijke vervolgstappen bestaan uit een ontheffingsaanvraag (alleen mogelijk bij enkele zwaarwegende belangen) en/of uit mitigatie/compensatie.

5.8 Overige zoogdieren

Binnen de gemeente Steenwijkerland komen zoogdieren voor uit alle drie de beschermingscategorieën van de Flora- en faunawet. Hieronder worden de mogelijk aanwezige zoogdiersoorten in Oldemarkt per beschermingscategorie besproken.

Licht beschermde zoogdiersoorten

De licht beschermde zoogdiersoorten volgens de Flora- en faunawet zijn in Nederland algemeen tot vrij algemeen voorkomende soorten. Het is daarom zeer waarschijnlijk dat enkele van deze licht beschermde zoogdieren hun leefgebied hebben binnen het plangebied. Het betreft soorten als Haas, Konijn, Egel, Wezel, Mol en verscheidene (spits)muisensoorten.

Middelzwaar beschermde zoogdiersoorten

In de omgeving van Oldemarkt zijn waarnemingen bekend van twee middelzwaar beschermde zoogdiersoorten, deze zijn Eekhoorn en Steenmarter (Miedema & Van der ██████ 2009, Douma *et al.* 2011).

De Eekhoorn komt vrijwel alleen voor in de noordoostelijke hoek van de gemeente. Op basis hiervan en een eerste inschatting van de geschiktheid van het plangebied voor de soort, kan alleen in het Vijverpark en de wijk De Hare de aanwezigheid van Eekhoorn niet worden uitgesloten. In het overige deel van Oldemarkt wordt de soort niet verwacht.

De Steenmarter is een soort die de laatste tientallen jaren zijn verspreidingsgebied sterk heeft uitgebreid. Ook de directe omgeving van mensen schuwt deze soort niet. Het is om deze redenen niet uit te sluiten dat de Steenmarter verblijfplaatsen heeft in gebouwen en bosschages in Oldemarkt.

Zwaar beschermde zoogdiersoorten

In de omgeving van de Wieden en Weerribben komen de zwaar beschermde zoogdiersoorten Das, Otter, Waterspitsmuis en Boomarter voor (Miedema & Van der ██████ 2009, Douma *et al.* 2011). In Oldemarkt wordt de aanwezigheid van deze soorten niet verwacht op basis van de verspreidingsgegevens en/of de afwezigheid van geschikt biotoop.

Effecten en beoordeling

Bij ruimtelijke ingrepen in het plangebied gaat mogelijk leefgebied van één of meer licht beschermde zoogdiersoorten (tijdelijk) verloren. Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Om deze reden veroorzaken ruimtelijke projecten geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde zoogdieren.

Indien ruimtelijke ingrepen in het Vijverpark of aan groenstructuren in de wijk De Hare worden beoogd, zijn effecten op verblijfplaatsen van Eekhoorns niet uit te sluiten. Voorafgaand aan deze ingrepen dient daarom vastgesteld te worden of op de betreffende locaties verblijfplaatsen van Eekhoorn aanwezig zijn. Indien deze aanwezig blijken te zijn, dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden volgens een door het ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. Indien dit niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Effecten op verblijfplaatsen van de Steenmarter zijn niet uit te sluiten bij ruimtelijke ingrepen aan gebouwen en groenstructuren in Oldemarkt. Voorafgaand aan dergelijke ingrepen dient daarom vastgesteld te worden of bij de ingreep verblijfplaatsen van deze soort in het gedrang komen. Wanneer dit het geval is, dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden volgens een door het ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. Indien dit niet mogelijk is, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd.

6 Conclusies

In deze natuurtoets zijn effecten van de ruimte in het bestemmingsplan voor nieuwe bestemmingen en functies onderzocht. Het palet aan mogelijke effecten is kwalitatief beschreven. Een kwantitatieve analyse voor effecten op beschermde gebieden is uitgevoerd voor verschillende onderdelen op basis van verstoringcontouren rond het bestemmingsplangebied, scenarioberekeningen voor stikstofdepositie en groei van het aantal verblijfsaccommodaties. Daarnaast is een risicoverkenning uitgevoerd voor beschermde soorten.

6.1 Natuurbeschermingswet

Verstoring door initiatieven binnen de kernen

Nieuwe initiatieven, zoals bebouwing en recreatieve voorzieningen binnen Oldemarkt kunnen in principe extra verstoring teweeg brengen in aangrenzend gebied. Dergelijke initiatieven hebben hoogstens een beperkte afname tot gevolg van het areaal geschikt foerageergebied voor broedende [REDACTED], ganzen, zwanen en Smienten in De Weerribben en/of De Wieden. Het aan Oldemarkt grenzende foerageergebied ligt echter buiten bereik van ganzen en Smienten die slapen in De Wieden en de draagkracht in de regio Steenwijkerland blijft ruimschoots voldoende voor de Purperreiger. Daarom is er geen negatief effect van een eventuele verhoging van de verstoringdruk vanuit Oldemarkt als gevolg van nieuwe initiatieven op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden in de omgeving, in het bijzonder De Weerribben en De Wieden.

Stikstofdepositie

Een verhoging van de stikstofemissie kan optreden als gevolg van nieuwe bedrijvigheid en/of een toename van autoverkeer. Negatieve effecten op stikstofgevoelige habitattypen in de nabijgelegen Rottige Meenthe & Brandemeer en De Weerribben als gevolg van nieuwe bedrijvigheid kan voorkomen worden door bij aanpassing van bedrijven emissiebeperkende maatregelen te nemen. Indien in Oldemarkt op bescheiden schaal een tiental verblijfseenheden gerealiseerd zouden worden, dan zou dit op basis van vuistregels voor verkeersbewegingen, bezettingsgraad van verblijfsaccommodaties en de bijdrage van verkeer aan de totale stikstofdepositie geen meetbare verhoging van het depositieniveau veroorzaken. De conclusie is daarom dat ruimte voor een beperkte uitbreiding van de verblijfs capaciteit geen negatief effect heeft op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden in de omgeving.

Groei van recreatiedruk

Effecten van een mogelijke toename van de recreatiedruk binnen De Weerribben en De Wieden is onderzocht op basis van een scenariostudie. Indien een tiental verblijfseenheden gerealiseerd zouden worden, is ten opzichte van de totale capaciteit in de gemeente sprake van een geringe groei van 0,2%. Dit heeft geen meetbaar effect op verstoringgevoelige moerasvogels, zoals Roerdomp en Bruine kiekendief in de nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Daarom is er geen negatief effect van een beperkte uitbreiding van verblijfs capaciteit op de instandhoudingsdoelen van De Weerribben en De Wieden.

Meervleermuis

In Oldemarkt bevindt zich een kolonie Meervleermuizen. Het is daarom van belang dat bij bouw- en sloopwerkzaamheden verblijfplaatsen gehandhaafd blijven. Bij uitbreiding of aanleg van nieuwe verblijfsaccommodaties kan verstoring door extra verlichting voorkomen worden

door te kiezen voor naar beneden gerichte armaturen. Indien aan deze voorwaarden voldaan wordt, is geen sprake van negatieve effecten op het instandhoudingsdoel voor de Meervleermuis.

Cumulatieve effecten

In de gebieden rond De Weerribben en De Wieden zijn verschillende initiatieven gaande die van invloed kunnen zijn op de instandhoudingsdoelen van nabijgelegen Natura 2000-gebieden, door grondbeslag, verstoring vanuit plangebieden en door recreatief gebruik in de Natura 2000-gebieden en de omgeving. De effecten van nieuwe initiatieven binnen Oldemarkt en van een beperkte uitbreiding van verblijfsrecreatie in de omgeving op nabijgelegen Natura 2000-gebieden zijn echter afwezig of onmeetbaar klein. Er is daarom geen sprake van cumulatie van effecten.

6.2 Ecologische hoofdstructuur

De plangebiedsgrens van Oldemarkt ligt hemelsbreed op minimaal 1,9 km afstand van EHS-gebied in De Weerribben en minimaal 2,5 km afstand van de EHS binnen de Rottige Meenthe & Brandemeer en Lendevallei. Gelet op deze afstand is geen sprake van enig effect van geluid, verlichting of zichtbare menselijk activiteiten in Oldemarkt. Verstoring als gevolg van extra recreatiedruk via paden en wegen in nabijgelegen EHS-gebied zijn niet te verwachten, omdat de bijdrage van een eventuele beperkte uitbreiding van verblijfsrecreatie op de totale recreatiedruk zeer beperkt is. Negatieve effecten op wezenlijke waarden in de EHS treden daarom niet op.

6.3 Flora- en faunawet

Binnen het plangebied Oldemarkt kunnen verscheidene wettelijk beschermde soorten aanwezig zijn. Zeker is dat niet, omdat de beschikbare verspreidingsgegevens in de meeste gevallen niet voldoende gedetailleerd zijn. Het gaat om beschermde soorten uit alle drie de beschermingscategorieën van de Flora- en faunawet.

Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Ruimtelijke ingrepen in het plangebied veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van aanwezige licht beschermde soorten.

Op dit moment is niet duidelijk of de mogelijk aanwezige middelzwaar en/of zwaar beschermde soorten daadwerkelijk in het plangebied voorkomen. Mogelijk geldt dit voor Rivieronderpad, Kleine modderkruiper, Bittervoorn, Hazelworm, Eekhoorn en Steenmarter, omdat potentieel geschikt leefgebied aanwezig is en aanwezigheid in de (nabije) omgeving is vastgesteld.

Tevens is nog niet duidelijk of en waar ruimtelijke ingrepen zijn voorzien. Op locaties waar in de toekomst ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd, is het daarom nodig om voorafgaand aan de werkzaamheden aanvullend onderzoek uit te laten voeren naar de aanwezigheid van de mogelijk aanwezige middelzwaar en/of zwaar beschermde soorten. Op basis van de resultaten van dat onderzoek kan worden bepaald of en zo ja welke vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn.

Ondanks de mogelijke aanwezigheid van een aantal zwaarder beschermde soorten en de mogelijke vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet, wordt de kans op onoverkomelijke bezwaren vanuit deze wet zeer gering geacht. Om deze reden kunnen de bestemmingen en planregels in het nieuwe bestemmingsplan voor Oldemarkt worden vastgesteld, op voorwaarde dat voorafgaand aan daadwerkelijke ruimtelijke ingrepen op basis van locatiespecifiek onderzoek wordt bepaald of vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn.

7 Literatuur

- Bos, D., B.A. Nolet, T. Boudewijn, H.P. van der Jeugd & B.S. Ebbing 2008. Capacity of accommodation areas for wintering geese in the Netherlands: field tests of first principles. A&W-rapport 1197. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden.
- BVR 2009. Oldemarkt toekomstvisie juni 2009. BVR Adviseurs Ruimtelijke Ontwikkeling, Rotterdam.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Crombaghs, B.H.J.M. et al. 2002. Vissen in Overijssel: Verspreidingsatlas van zoetwatervissen in stromende en stilstaande wateren in Overijssel. Rapport van Buro Natuurbalans Limes Divergens in opdracht van Provincie Overijssel.
- Cuppen, J.G.M., B. Koese & H. Sierdsema 2006. Distribution and habitat of *Graphoderus billineatus* in the Netherlands (Coleoptera Dytiscidae) in: Nederlandse faunistische mededelingen 24-2006.
- Dobben, H. van & A. van Hinsberg 2008. Overzicht van kritische depositiewaardes voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000 gebieden. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1654.
- Gedeputeerde Staten Fryslân 2005. Herzien ontwerp Ecologische verbindingzones In Fryslân. Evaluatie en beleidsaanpassing.
- Gies, T.J.A., J. Kros, J.C. Voogd & R. Smidt 2008. Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden in de provincie Overijssel. Alterra-rapport 1682, Wageningen.
- Gmelig Meyling, A.W., R.H. de Bruyne & I. van Lente 2007. Inhaalslag verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Platte Schijfhoren. Resultaten van het inventarisatiejaar 2006. Stichting ANEMOON, Bennebroek.
- Hille Ris Lambers, I., F. Brekelmans, R. Lensink & G.F.J. Smit 2008. Bestaand gebruik van rijksinfrastructuur en Natura 2000-gebieden. Verkenning van effecten van rijkswegen, spoorwegen en rijkskanalen als gevolg van bestaand gebruik, beheer en onderhoud en autonome ontwikkeling. Rapport 07-124 Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Hut, R.M.G. van der, Ch. de Jonge, R. Berkers & L. Davids 2009. Visitormanagementplan Weerribben – Wieden. Optimalisatie en zonerings van recreatie in Natura 2000-gebied. A&W-rapport 1146. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden/ Stichting Kenniscentrum Recreatie, Den Haag.
- Hut, R.M.G. van der, A. Brenninkmeijer & J. Schut 2009. Ecologische toetsing Nieuwveense Landen Meppel. A&W-rapport 1205. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- Hut, R.M.G. van der, L. Bruinzeel & O. Stoker 2010. Voortoets Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Steenwijkerland. A&W-rapport 1568. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Hut, R.M.G. van der, A. Brenninkmeijer, E. de Vries & O. Stoker. 2011a. Natuurtoets Bestemmingsplan Noordelijke kernen Steenwijkerland. A&W-rapport 1630. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden.
- Hut, R.M.G. van der, A. Brenninkmeijer, E. de Vries & O. Stoker. 2011b. Natuurtoets Bestemmingsplan Zuidelijke kernen Steenwijkerland. A&W-rapport 1631. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden 2008. Verstoring gevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg, Culemborg / Vogelbescherming Nederland, Zeist.

- █ & █ 2010. Beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen. April 2010 versie 0.2. Provincie Overijssel.
- █ & █ 2009. Onderzoek natuurwaarden bestemmingsplan buitengebied gemeente Steenwijkerland. A&W-rapport 1316. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Ministerie van LNV 2004. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet. Den Haag.
- █ 1996. Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. Media Publishing, Doetinchem.
- █, █ & █ 2007. Vissen en geluidsoverlast. Effect van geluidsbelasting onder water op zoetwatervissen. Gedragsbiologie, Instituut voor Biologie, Universiteit Leiden.
- Provincie Overijssel 2009. Werkdocument Natura 2000 De Wieden & De Weerribben 2009-2015. Versie 12 augustus 2009. Zwolle.
- █ 2005. RAVON Vissenweekend 2005 Noordwest-Overijssel. Stichting RAVON, Nijmegen.
- █ 1997. The ecology of the slow-worm in the Netherlands. In: █ (eds.), The slowworm. KRAG-Kent Reptile and Amphibian Group: 5-6.
- Tonnaer & Gemeente Steenwijkerland 2012. Bestemmingsplan Oldemarkt 9 mei 2012. Steenwijkerland.
- █, █, █, █ & █ 2010. Grootschalige concentratie- en depositiekaarten Nederland. Rapportage 2011. RIVM Rapport 680362001/2011.
- █ & █ 2001. Voedselgebieden van de Purperreiger in Nederland. Rapportnr. 01-011. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- █, █ & F. Spikmaas m.m.v. █, █, H. de Nie, Werkgroep Poldervissen RAVON 2004. Gegevensvoorziening vis- en amfibiesoorten Annex II Habitatrichtlijn: Overzicht beste leefgebieden Kamsalamander, Grote modderkruiper, Bittervoorn en Rivierdonderpad. Stichting RAVON, Nijmegen.

Internetsites

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx>: website EL&I met instandhoudingsdoelen

Bezoekadres

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden

Postadres

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon [REDACTED]
Fax [REDACTED]

www.altwym.nl